

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Питання об'єктивної оцінки ефективності виробництва є першочерговими для промислових підприємств. Це пов'язано з тим, що в процесі прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності саме оцінювання ефективності виробництва має вирішальне значення. Проведення комплексного оцінювання внутрішніх виробничо-господарських процесів за допомогою системи показників дозволяє не тільки визначити проблеми, пов'язані з результативністю, економічністю та якістю господарювання підприємства, але і встановити резерви її підвищення, розробивши реальні заходи їх виконання.

Прийнято формувати різні системи показників оцінки ефективності виробництва: заснована на остаточних результатах господарської діяльності; заснована на результативності, якості та складності трудової діяльності; заснована на формах і методах роботи з персоналом. При цьому використовуються різні методичні підходи. Традиційний підхід враховує дві групи показників, а саме узагальнюючих та часткових. Багатофакторний передбачає використання агрегованих індексів ефективності та включає різні фінансові й нефінансові показники.

Серед закордонних систем показників, що використовуються вітчизняними підприємствами найбільшого поширення набула система, що була розроблена корпорацією Дюпон (США). Вона ґрунтується на розкладанні коефіцієнта рентабельності активів на ряд часткових фінансових коефіцієнтів, що його формують. Також, використовується показник ROI (рентабельність інвестицій), що віддзеркалює рівень прибутковості виробництва з врахуванням суми вкладених інвестицій.

Не менш популярною останнім часом стала «Збалансована система показників» (ЗСП), що включає на ряду з фінансовими ще і нефінансові показники, які між собою взаємопов'язані та відображаються в стратегічних картах підприємства. Модель ЗСП ґрунтується на розрахунках, так званих, ключових показників ефективності (КПЕ), які тісно пов'язані з системою мотивації співробітників.

Існують і інші підходи, але слід зазначити, що вибір підходу, методу та побудова системи показників оцінювання ефективності виробництва повинна

ґрунтуватись на загальноприйнятих принципах: простота використання; інформативність; обґрунтованість складу чи групування показників та їх взаємозалежність; співставність показників; адаптивність; об'єктивність результатів оцінки.

Отже, побудована системи показників ефективності виробництва повинна дозволяти виявляти резерви зростання ефективності, відслідковувати витрати всіх видів спожитих ресурсів, стимулювати використання всіх виявлених резервів та виконувати критеріальну функцію. Варто вибирати таку систему чи концепцію, яка найбільш повно відповідатиме потребам підприємства в реальних умовах господарювання.

Пропонується для оцінювання ефективності виробництва на промислових підприємствах використовувати ресурсно-витратний підхід, що враховує споживані та застосовані ресурси підприємства з формуванням трьох груп показників, що представлені в табл.1.

Таблиця 1 – Система показників оцінки ефективності виробництва

Група показників	Позначення	Показник
Ефективність використання ресурсів (I ₁)	X ₁	Фондовіддача
	X ₂	Фондоозброєність
	X ₃	Продуктивність праці
Ефективність споживання ресурсів (I ₂)	X ₄	Матеріаломісткість
	X ₅	Фондомісткість
	X ₆	Зарплатомісткість
Прибутковість виробництва продукції та використання ресурсів (I ₃)	X ₇	Рентабельність активів
	X ₈	Рентабельність основних фондів
	X ₉	Рентабельність обігових коштів
	X ₁₀	Рентабельність продукції
	X ₁₁	Рентабельність власного капіталу
	X ₁₂	Рентабельність інвестованого капіталу
	X ₁₃	Рентабельність операційної діяльності

Визначення інтегрального показника ефективності виробництва (I) пропонується здійснювати з використанням методів кореляційного аналізу та множинної регресії, що дозволить визначити його залежність від часткових показників ефективності. Це надасть можливість обрати обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності виробничої діяльності

підприємства з урахуванням найбільш вагомих показників впливу на результати інтегрального показника.